

Aktieöverlåtelse- inskränkningar i avtal och bolagsordning

erik.sjoman@vinge.se
Advokatägarna
27 oktober 2022

Administrativa praxisregleringar i fråga kallas för villkorade överlåtelseavtal eller avtalade aktieöverlåtelsebegränsningar i bolagsordningen. De skiljer sig från villkorade överlåtelseavtal som regleras i aktielagen.

1. Bolagsordningen kontra aktieägaravtalet

Vad kan man – och vad kan man inte – ta in i en bolagsordning?

Aktieöverlåtelsebegränsningar i bolagsordningen

2. Hembudsklausuler och villkorade överlåtelseavtal

3. Avtalade aktieöverlåtelsebegränsningar och tredje man

4. Alla överlåtelsebegränsningar i bolagsordningen *eller* kombination av aktieägaravtal och bolagsordning?

Bolagsordningen kontra aktieägaravtalet

– Avtalet binder (bara) parterna

– En beslutsreglering (t.ex. vetorätt) i ett aktieägaravtal **saknar verkan i och för bolaget**

– Ett stämno- eller styrelsebeslut som erhållit i lagen angiven erforderlig majoritet är alltså fullt giltigt även om det finns ett aktieägaravtal som vill annat (**separationsprincipen**)

– En avtalad aktieöverlåtelsebegränsning har som utgångspunkt **inte verkan gentemot den som förvärvar aktien** från någon som överlåter den i strid med avtalet

– En **bolagsordningsföreskrift**, däremot, **har** verkan i och för bolaget och de i lagen anvisade formerna för bolagsordningsreglering av förändringar i ägarretsen (hembud, förköp och samtycke) har verkan även mot aktieförvärvande tredje män

Vad kan man – och vad kan man inte – ta in i en bolagsordning? Huvudregel och undantag

- I. Utgångspunkt
- allt som inte är lagstridigt är tillåtet (jfr FABL 1:9)
 - ✓ Man behöver alltså inte hitta *uttryckligt stöd* för sin reglering, bara *avsaknad av förbud*
- II. Undantag:
- inte skriva bort minoritetsskydd
 - ✓ t.ex. "generalklausulen ska inte gälla"
 - inte förplikta
 - ✓ t.ex. "aktieägare måste tillskjuta så mycket kapital som krävs för att driva verksamheten" eller "aktieägare måste rösta så att..."
 - inte EU-diskriminera
 - ✓ t.ex. "aktieägare från Tyskland får inte..."
 - inte förrycka funktionsfördelningen mellan bolagsorganen
 - ✓ t.ex. "alla åtgärder till ett värde eller en exponering överstigande 100 kronor ska godkännas av bolagsstämman"

Men överlåtelsebegränsningar då?

Vad kan man – och vad kan man inte – ta in i en bolagsordning? Huvudregel och undantag

- I. Utgångspunkt
- allt som inte är lagstridigt är tillåtet (jfr FABL 1:9)
 - ✓ Man behöver alltså inte hitta *uttryckligt stöd* för sin reglering, bara *avsaknad av förbud*
- II. Undantag:
- inte skriva bort minoritetsskydd
 - ✓ t.ex. "generalklausulen ska inte gälla"
 - inte förplikta
 - ✓ t.ex. "aktieägare måste tillskjuta så mycket kapital som krävs för att driva verksamheten" eller "aktieägare måste rösta så att..."
 - inte EU-diskriminera
 - ✓ t.ex. "aktieägare från Tyskland får inte..."
 - inte förrycka funktionsfördelningen mellan bolagsorganen
 - ✓ t.ex. "alla åtgärder till ett värde eller en exponering överstigande 100 kronor ska godkännas av bolagsstämman"

ABL 4:7

Aktier kan överlåtas och förvärvas fritt, om inte annat följer av ett sådant förbehåll i bolagsordningen som anges i 8, 18 eller 27 § eller annars av lag

Bolagsordningen är *särskilt* bra för att reglera aktieöverlåtelsebegränsningar

Varför *särskilt* bra?

Om man håller sig till de tre färdiga modellerna – vilket man måste eftersom det bara är dessa tre förpliktande klausuler som har lagstöd – så får man:

1. Verkan i och för bolaget

2. Verkan gentemot aktieförvärvare

2021: 675 000 aktiebolag, 388 000 hembud, 121 000 förköp, 33 000 samtycke

Överlåtelsebegränsningar i bolagsordningen

	Hembud	Förköp	Samtycke
Tving	Efter	Före	Före
Fång	Alla övergångar	Överlåtelse	Överlåtelse
Köpare känd / okänd	Känd	Okänd	Känd
Berättigad känd / okänd	Känd	Känd	Okänd
Röstsin / giltighet	Passivering*	Ogiltighet	Ogiltighet
Kupong / avstämning	Båda	Endast kupong	Endast kupong

* Möjlighet att registrera röstsittens placering under hembudetiden

Drag-along
Tag-along
Lock-up
?

Skyldighet för f-erbjudare att avslöja köparen
Hembudsskyldighet vid död
Kriterier för att få vara ägare
?

§ 4 Ägarförbehåll

Som villkor för aktieäggande i bolaget krävs att man bedriver aktiv däckverkstad och är ansluten till bolaget genom Däckteam-avtalet eller att man är anställd inom bolaget.

Aktieägaren får inte samtidigt vara direkt eller indirekt ansluten till konkurrerande kedja utan bolagets skriftliga medgivande.

§ 12 Hembud

Har en aktie övergått från en aktieägare till en person som inte är aktieägare i bolaget, har övriga aktieägare rätt att lösa aktien. Lösningrätten skall kunna utnyttjas även för ett mindre antal aktier än erbjudandet omfattar. Den nye ägaren av aktien skall genast skriftligen anmäla övergången till aktiebolagets styrelse. Samma regel gäller när aktieägare har blivit obehörig att äga aktier i bolaget enligt § 4.

Avtal om överlåtelsebegränsning?

Inga särskilda *aktiebolagsrättsliga* inskränkningar i avtalsfriheten...

... men heller ingen *hjälp* av aktiebolagsrätten

Avtalade aktieöverlåtelsebegränsningar och tredje man

- Tredjemansskydd även för rent obligatorisk rättighet?
- Gamla pantupplåtelsefall: NJA 1924 s. 329, 1925 s. 80 och 1940 s. 297. Ej sakrättsligt fullbordad pant men *faktisk veitskap* hos köparen
- "Gillette" NJA 1993 s. 188. Samverkan i *syste att kringgå* konkurrensförbud. Förbudet tillämpades även mot avtalsförpliktade partens systembolag (se även "Stilo-fätöljen" NJA 2015 s. 518)
- "De enstegstättade fasaderna II" NJA 2015 s. 1040: "det kan inte utslutas att ett överlåtelseförbud av det här aktuella slaget i *vissa fall* skulle kunna åberopas mot en rättighetsförvärvare"
- NJA 2016 s. 51 (Pippi på is): "Det finns inte någon *särskild anledning* att frångå den angivna ordningen i detta fall"

Rättsläge: oklart

Fall av kvalificerad otillbörlighet/kollusion: **Varning!**

Hembudsklausuler och villkorade överlåtelse

Konsten att träffa avtal om aktieöverlåtelse utan att överlåta aktierna

Suspensiva och resolutiva villkor

Conditions precedent och conditions subsequent

Varning!

Även suspensivt villkorad överlåtelse (CP) kan vara problematisk vid hembud i BO

Alla överlåtelsebegränsningar i bolagsordningen *eller* kombination av aktieägaravtal och bolagsordning?

- "Gamla" lösningen
 - Skräddarsydd förköps- eller samtyckesreglering i aktieägaravtal
 - Hembudsklausul i bolagsordningen
 - Avtalet föreskriver att hembudsklausulen inte ska tillämpas på överlåtelser som skett med aktieägande av avtalet
- "Nya" möjligheter i bolagsordningen
 - Förköp + hembud
 - Samtycke + hembud
 - Ingen avtalsreglering av överlåtbarheten
- Alternativ modell
 - Samtyckesklausul med anvisningsregler som kopplar till aktieägaravtal
 - Ett slags tredjemansverkan, via bolagsordningen, av ett aktieägaravtals överlåtelsebegränsningar

Samtyckesförbehåll

En eller flera B-aktier får överlåtas till en ny ägare endast med bolagets samtycke. Samtliga slag av överlåtelser kräver samtycke.

Styrelsen skall pröva en fråga om samtycke. Styrelsen äger härvid rätt att medge samtycke till överlåtelse, endast om förvärvaren godkänner och underskriver det aktieägaravtal som är gällande mellan samtliga bolagets aktieägare.

Alltså...

- Glöm inte bort *bolagsordningen* – tredjemansverkan för överlåtelsebegränsningar, m.m.
- *Avtal* går också bra, men ingen verkan i bolaget eller mot tredje man
- Täck alltid upp med en hembudsklausul i bolagsordningen
- **Varning** för villkorade överlåtelser av hembudspflichtiga aktier
- **Varning** för att hoppas att en *avtalad överlåtelsebegränsning* aldrig kan ha verkan mot en *aktieförvärvare*